

Sorum kommune
Ordfører

Det kgl. kommunal- og regionaldepartement
Postboks 8112 Dep.

0032 OSLO

Deres ref. : 06/1592-2 SDA
Vår ref. : 06/2748 OHE
Dokumentnr. : 13215/06
Saksbehandler : Odd Hellum
Arkivkode : 010 &13
Dato : 07.09.2006
Gradering :

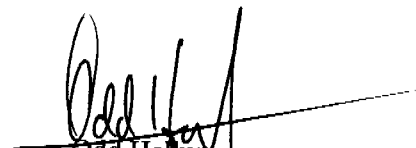
HØRING: FORSLAG TIL ENDRINGER I VALGLOVEN

Vedlagt oversender vi Sorum kommunestyres uttalelse til høringsnotat med forslag til endringer i valgloven. Uttalelsen ble vedtatt i kommunestyrets møte 06.09.2006, sak 58/06.

Rådmannens saksutredning, med vurderingene som danner bakgrunn for kommunestyrets uttalelse, ligger også ved.

Med hilsen

Hans Marius Johnsen
Ordfører

Odd Hellum
Politisk sekretær

Vedlegg:

- Utskrift av kommunestyrets sak 58/06.

UTSKRIFT AV MØTEBOK

SØRUM KOMMUNE, POSTBOKS 113, 1921 SØRUMSAND TLF 63 82 53 00

Utvalg:
Kommunestyret

Møtedato:
06.09.2006

Arkivsaknr:
06/2748

Utvalgsaknr:
58/06

Saksbehandler Odd Hellum
K-kode 010 &13

HØRING: FORSLAG TIL ENDRINGER I VALGLOVEN

Behandling:

Økonomi- og administrasjonsutvalgets innstilling ble vedtatt enstemmig med 30 stemmer.

Vedtak:

Sorum kommunestyre gir følgende uttalelse til høringsnotat om endringer i valgloven, oversendt fra Kommunal- og regionaldepartementet 20.06.2006:

a) Tiltak for å redusere antall forhåndsstemmegivninger som blir forkastet fordi stemmegivningene kommer for sent fram til å kunne godkjennes.
Forslaget om å legge siste dag for forhåndsstemmegivning én dag tidligere (torsdag før valgdagen) innenriks, og fredag en uke før valgdagen utenriks støttes.

Forslaget om å forskyve fristen for når en forhåndsstemmegivning må være kommet fram til valgmyndigheten fra kl. 20 på valgdagen (mandag) til kl. 20 på tirsdag etter valgdagen bør ikke vedtas.

b) Tiltak for å redusere antall stemmegivninger som blir forkastet fordi velgeren ikke står i manntallet i kommunen hvor stemmen blir avgitt på valgdagen.
Forslaget om å forskyve skjæringsdatoen til 30. juni støttes.

Forslaget om en ordning med obligatorisk valgkort i alle kommuner støttes. Når kommunenes utgifter til valg derved øker, bør departementet vurdere dette som et behov for øket rammetilskudd.

c) Bør det stilles krav til manuell foreløpig opptelling?

Så lenge departementet ikke legger fram dokumentasjon på at den ene tellemetoden – manuell eller elektronisk – er bedre og sikrere enn den andre, eller at to ganger opptelling i samme maskin gir påviselig feil, virker dette forslaget til lovendring uforståelig og bør ikke vedtas.

d) Bør opptellingen kunne starte søndag?

Hensynet til sikkerheten mot bevisste eller ubevisste lekkasjer, som vil kunne bidra til å påvirke valgresultatet, ved at mange er kjent med de foreløpige resultatene av forhåndsstemmegivningen bør telle langt sterkere enn hensynet til å få ferdig valgresultatet svært tidlig. Faren for lekkasjer øker jo lengre tid noen sitter på en slik hemmelighet. Noen slik lovendring bør ikke vedtas.

e) Bør det stilles krav til legitimasjon?

Sikkerhet mot fusk må være en prioritet i valglovrevisjonen. Forslaget til lovendring med hensyn til krav om legitimasjon støttes.

f) Bør det gis begrensning i adgangen til å publisere partimålinger de siste dagene før valget?

Så lenge det ikke kan påvises at meningsmålinger som blir publisert kort tid før valget bidrar til å påvirke velgernes stemmegivning, bør det være uaktuelt å vurdere noen lovregulering av dette, som må sies å falle trygt og godt innenfor hva vi i Norge anser for å være en del av yrings- og trykkefriheten vår. Det bør derfor ikke foretas noen innskrenkninger i retten til å publisere meningsmålinger/partibarometre kort tid før valget ut over dagens bestemmelser m.h.t. valgdagsmålinger.

Vurderingene som ligger bak Sørumsand kommunes uttalelse ligger i rådmannens saksframlegg

Sørumsand 07.09.2006

Odd Hellum
Politisk sekretær

Melding om vedtak til:

- KR D

Saksutredning med administrasjonens innstilling:

Saksfremlegg

Arkivsak: 06/2748
 Sakstittel: HØRING: FORSLAG TIL ENDRINGER I VALGLOVEN
 K-kode: 010 &13
 Saksbehandler: Odd Hellum

Innstilling:

Sørum kommunestyre gir følgende uttalelse til høringsnotat om endringer i valgloven, oversendt fra Kommunal- og regionaldepartementet 20.06.2006:

a) Tiltak for å redusere antall forhåndsstemmegivninger som blir forkastet fordi stemmegivningene kommer for sent fram til å kunne godkjennes.

Forslaget om å legge siste dag for forhåndsstemmegivning én dag tidligere (torsdag før valgdagen) innenriks, og fredag en uke før valgdagen utenriks støttes.

Forslaget om å forskyve fristen for når en forhåndsstemmegivning må være kommet fram til valgmyndigheten fra kl. 20 på valgdagen (mandag) til kl. 20 på tirsdag etter valgdagen bør ikke vedtas.

b) Tiltak for å redusere antall stemmegivninger som blir forkastet fordi velgeren ikke står i manntallet i kommunen hvor stemmen blir avgitt på valgdagen.

Forslaget om å forskyve skjæringsdatoen til 30. juni støttes.

Forslaget om en ordning med obligatorisk valgkort i alle kommuner støttes. Når kommunenes utgifter til valg derved øker, bør departementet vurdere dette som et behov for øket rammetilskudd.

c) Bør det stilles krav til manuell foreløpig opptelling?

Så lenge departementet ikke legger fram dokumentasjon på at den ene tellemetoden – manuell eller elektronisk – er bedre og sikrere enn den andre, eller at to ganger opptelling i samme maskin gir påviselige feil, virker dette forslaget til lovendring uforståelig og bør ikke vedtas.

d) Bør opptellingen kunne starte søndag?

Hensynet til sikkerheten mot bevisste eller ubevisste lekkasjer, som vil kunne bidra til å påvirke valgresultatet, ved at mange er kjent med de foreløpige resultatene av forhåndsstemmegivningen bør telle langt sterkere enn hensynet til å få ferdig valgresultatet svært tidlig. Faren for lekkasjer øker jo lengre tid noen sitter på en slik hemmelighet. Noen slik lovendring bør ikke vedtas.

e) Bør det stilles krav til legitimasjon?

Sikkerhet mot fusk må være en prioritet i valglovrevisjonen. Forslaget til lovendring med hensyn til krav om legitimasjon støttes.

f) Bør det gis begrensning i adgangen til å publisere partimålinger de siste dagene før valget?

Så lenge det ikke kan påvises at meningsmålinger som blir publisert kort tid før valget bidrar til å påvirke velgernes stemmegivning, bør det være uaktuelt å vurdere noen lovregulering av dette, som må sies å falle trygt og godt innenfor hva vi i Norge anser for å være en del av ytrings- og trykkefriheten vår. Det bør derfor ikke foretas noen innskrenkninger i retten til å publisere meningsmålinger/partibarometre kort tid før valget ut over dagens bestemmelser m.h.t. valgdagsmålinger.

Vurderingene som ligger bak Sørums kommunes uttalelse ligger i rådmannens saksframlegg

For saker som skal videre til kommunestyret, kan innstillingsutvalgene oppnevne en saksordfører.

Kommunal- og regionaldepartementet foreslår en del større og mindre endringer i valglovgivningen, bl.a. for å få et raskere og sikrere valgresultat. Forslaget er sendt på høring, og rådmannen anbefaler at kommunestyret støtter enkelte av forslagene, men anbefaler at andre avvises.

Vedlegg:

1. KR D: Høringsbrev datert 20.06.2006.
2. KR F: Høringsnotat om endringer i valgloven.

Andre dokumenter, som ikke er vedlagt:

- Valgloven.

Saksutredning:

Bakgrunn for saken:

Kommunal- og regionaldepartementet (KR D) arbeider med forslag til enkelte endringer i valgloven. Bakgrunnen for dette arbeidet er at enkelte forhold rundt valgavviklingen ved stortingsvalget i 2005 ikke fungerte tilfredsstillende, etter KR Ds og Stortingets fullmaktskomité's syn.

KR D har sammenfattet de endringene som vil bli foreslått i et eget høringsnotat. Notatet inneholder også noen temaer der det ikke foreslås lovendringer, men hvor departementet ønsker å innhente synspunkter.

Notatet er sendt på høring til bl.a. landets kommuner, og fristen for å avgi uttalelse er 20. september 2006.

Saksopplysninger:

Vi vil i det følgende gjennomgå og kommentere de lovendringene som KR D foreslår, samt de momentene det kun ønskes synspunkter på, og gi forslag til hva som bør være Sørums kommunes uttalelse til de enkelte punktene.

a) Tiltak for å redusere antall forhåndsstemmegivninger som blir forkastet fordi stemmegivningene kommer for sent fram til å kunne godkjennes.

Gjeldende rett: En forhåndsstemmegivning må være kommet fram til valgstyret innen kl. 20 på valgdagen (mandag) for å kunne godkjennes. Velgere kan forhåndsstemme til og med siste fredag før valgdagen, både innenriks og utenriks. Det er imidlertid velgerens eget ansvar å forhåndsstemme på et slikt tidspunkt at forhåndsstemmegivningen kommer tidsnok fram. (Forhåndsstemmemottaker og Posten har selvsagt også et ansvar for at alle forhåndsstemmegivninger blir ekspedert så raskt det lar seg gjøre, uten unødige forsinkelser.)

Erfaringer fra valget i 2005: Stortingets fullmaktskomité viser til at 605 forhåndsstemmegivninger ble forkastet fordi de kom for sent fram.

KR Ds kommentarer: KR D legger vekt på at forhåndsstemmegivningen skal være et best mulig tilbud til velgeren, samtidig som det er ønskelig med et raskt valgresultat. Det at den stemmen en velger har

avgitt innenfor de lovbestemte og kunngjorte frister faktisk også kommer med i oppgjøret, er av betydning for velgerens tillit til valgsystemet.

KRDs forslag til lovendringer: Departementet foreslår to tiltak for å redusere antall forhåndsstemmegivninger som forkastes fordi de kommer for sent fram til valgmyndigheten:

1. Å innskrenke perioden for forhåndsstemmegivning:
 - Innenriks, siste dag for forhåndsstemmegivning fastsettes til siste torsdag før valgdagen (én dag tidligere enn i gjeldende lov).
 - Utenriks, siste dag for forhåndsstemmegivning fastsettes til fredag en uke før valgdagen (én uke tidligere enn i gjeldende lov).
2. Fristen for når en forhåndsstemmegivning må være kommet fram til valgmyndigheten endres fra kl. 20 på valgdagen (mandag) til kl. 20 på tirsdag etter valgdagen.

Rådmannens kommentarer og forslag til uttalelse: At velgere avgir forhåndsstemme innenfor den lovlige perioden, men at stemmegivningen allikevel kommer for sent fram til å kunne godkjennes, er naturligvis en lite ønskelig situasjon. 605 stemmegivninger innenfor denne kategorien synes allikevel ikke å være et særlig høyt antall stemmer av totalt over 2,6 millioner godkjente stemmer. Det må også understrekes, som KRD også presiserer, og som valgloven også klart uttrykker, at det er velgerens eget ansvar å forhåndsstemme på et slikt tidspunkt at forhåndsstemmegivningen kommer tidsnok fram. Det å avgi en stemme ved valget inneholder både en rett og et ansvar for velgeren. Dette ansvaret må ikke tas fra velgeren, man kan uansett ikke gardere seg 100 % mot forsinkelser.

Man kan til tross for dette legge bedre til rette for at stemmegivninger kommer tidsnok fram, slik at tallet 605 i det minste nærmer seg 0.

Rådmannen støtter KRDs forslag om å legge siste dag for forhåndsstemmegivning én dag tidligere (torsdag før valgdagen) innenriks, og fredag en uke før valgdagen utenriks. Man har allikevel som velger ca. en måned på seg til å kunne avgi forhåndsstemme. (Fra 10. august.) Departementet og de lokale valgmyndighetene må, om dette vedtas, sørge for grundig informasjon til velgerne.

Forslaget om å forskyve fristen for når en forhåndsstemmegivning må være kommet fram til valgmyndigheten fra kl. 20 på valgdagen (mandag) til kl. 20 på tirsdag etter valgdagen vil rådmannen sterkt fraråde. Blir et slikt forslag vedtatt, vil det endelige valgresultatet foreligge senere enn etter gjeldende lov. Dessuten vil det medføre mye ekstraarbeid for valgstyret og valgmedarbeiderne i kommunene, ved at det må foretas et endelig oppgjør etter kl. 20 på tirsdag kveld, i tillegg til alt valgarbeidet på selve valgkvelden. (Det ville i så måte være fristende å foreslå at all opptellingen av stemmer og foreløpig og endelig valgoppgjør blir foretatt av et uthvilt valgstyre og uthvilte valgmedarbeidere tirsdag ettermiddag og kveld, ikke på selve valgkvelden.)

En slik ordning som departementet her foreslår har også vært forsøkt ved et tidligere valg, men var sannsynligvis ingen ubetinget suksess siden man valgte å forlate ordningen igjen etter ett forsøk.

b) Tiltak for å redusere antall stemmegivninger som blir forkastet fordi velgeren ikke står i manntallet i kommunen hvor stemmen blir avgitt på valgdagen.

Gjeldende rett: For at en stemmegivning som er avgitt på valgtinget skal kunne godkjennes, er det et vilkår at velgeren er innført i manntallet i vedkommende kommune.

Erfaringer fra valget i 2005: Ved stortingsvalget i 2005 ble 3887 stemmegivninger forkastet fordi velgeren ikke stod i manntallet i den kommunen hvor stemmen blir avgitt på valgdagen.

KRDs kommentarer: KRD antar at dette skyldes at a) velgerne tror feilaktig at de er manntallsført i vedkommende kommune, men er faktisk manntallsført i en annen kommune (har for eksempel flyttet

etter skjæringsdatoen for manntallet), b) velgerne står ikke i manntallet i noen kommune (man er for eksempel ikke norsk statsborger ved stortingsvalget), eller c) velgerne kan tro de kan stemme i en hvilken som helst kommune på valgdagen, slik de kan ved forhåndsstemmegivningen.

KRDs forslag til lovendringer: Departementet foreslår, eller ønsker synspunkter på to tiltak for å redusere antall stemmegivninger som forkastes fordi velgeren ikke stod i manntallet i den kommunen hvor stemmen blir avgitt på valgdagen:

1. Å endre skjæringsdatoen for manntallet:

Skjæringsdatoen er datoen for når man må være registrert som bosatt i en kommune for å komme med i denne kommunens manntall. I dagens valglov er skjæringsdatoen 31. mai. I tidligere valglov var den 31. mars. KRD "lufter nå tanken" om å forskyve den enda nærmere valget, til 30. juni.

Departementet ser ingen praktiske problemer forbundet med en slik eventuell endring, heller ikke i forbindelse med utsendelse av valgkort. Dette må nødvendigvis skje etter at manntallet er satt opp, dvs. etter 30. juni om skjæringsdatoen flyttes til denne datoen.

2. Å pålegge kommunene å sende ut valgkort til alle velgere. I dagens lov er dette en frivillig ordning for kommunene.

Rådmannens kommentarer og forslag til uttalelse: Rådmannen antar det er korrekt som KRD anfører at det ikke vil by på noen praktiske problemer å forskyve skjæringsdatoen til 30. juni, heller kun fordeler. Fordelene vil særlig være at man får et "riktigere" manntall med hensyn til antall velgere som har rett til å avgi stemme i den kommunen man faktisk er bosatt i på valgdagen.

Dette forslaget bør derfor støttes.

Valgkortene som sendes ut til velgerne har to viktige funksjoner: a) De fungerer som en form for legitimasjon for velgere når de kommer for å forhåndsstemme, og gir en sikker informasjon til valgmedarbeideren som tar imot forhåndsstemmen om hvor stemmen skal sendes, dvs. hvem velgeren er, og i hvilken kommune stemmegivningen hører hjemme. b) De gir mye nyttig informasjon til velgeren, bl.a. at de faktisk har stemmerett, hvilken kommune de er manntallsført i og i så fall skal avgi sin stemme i på valgdagen, hvilken stemmekrets i vedkommende kommune de er manntallsført i og i hvilket valglokale i denne kommunen de skal avgi sin stemme på valgdagen (for å slippe å avgi fremmed stemme), hvilken periode de kan avgi forhåndsstemme, valglokalenes åpningstider på valgdagen(e).

Ved et par valg var det obligatorisk med valgkort i alle kommuner, og departementet stod for regien av produksjon og utsendelse og betalte det det kostet. Etter at utsendelse av valgkort ble gjort om til en frivillig ordning, var det den enkelte kommune som selv bestemte om de skulle benytte valgkort, og måtte i så fall selv betale hva det kostet. I Sørumsund har vi ikke benyttet valgkort etter den frivillige ordningen, da kostnadene forbundet med dette var relativt høye.

Kommunene selv har ikke noe merarbeid knyttet til å velge en ordning med å sende ut valgkort. Det er den datasentralen kommunen benytter som står for produksjonen og utsendelsen, selv om kommunen står som ansvarlig. Man må m.a.o. ikke inndra sommerferien for noen av kommunens ansatte for å få ut valgkortene i løpet av juli.

En må anta at en ordning med obligatorisk valgkort i alle kommuner har så mange positive effekter – særlig informasjonen til velgerne – at rådmannen anbefaler at en lovendring i tråd med dette støttes. Når dette er sagt, bør det samtidig kommenteres at kommunenes utgifter til valg vil øke. Dette bør departementet vurdere som et behov for øket rammetilskudd til kommunene.

c) Bør det stilles krav til manuell foreløpig opptelling?

Gjeldende rett: Valgloven slår fast at alle stemmesedler skal telles to ganger: Først foreløpig, hvor stemmesedler det er tvil om skal godkjennes holdes utenom, og deretter endelig, hvor alle stemmesedler som er godkjent skal telles. Valgloven sier imidlertid ikke noe om hvordan stemmene skal telles – manuelt eller optisk (ved bruk av scannere).

Erfaringer fra valget i 2005: Det vises ikke til noen negative erfaringer fra valget med hensyn til riktigheten av opptellingen ved manuell eller optisk telling, eller hvilken metode som gav det mest korrekte resultatet. (Bortsett fra kommentarer om noen kommuner som veier stemmesedler (på vekt), noe som må anses som en noe "særegen løsning".)

KRDs forslag til lovendringer: Departementet foreslår at de to opptellingsrundene skal foretas på forskjellig måte, h.h.v. manuelt og edb-teknisk, evt. begge gangene manuelt. Det skal også kunne foretas edb-teknisk telling i begge omgangene, så fremt det benyttes et annet system ved den foreløpige opptellingen enn ved den endelige.

Rådmannens kommentarer og forslag til uttalelse: Så lenge departementet ikke legger fram dokumentasjon på at den ene tellemetoden er bedre og sikrere enn den andre, eller at to ganger opptelling i samme maskin gir påviselige feil, virker dette forslaget til lovendring uforståelig.

Rådmannen vil derfor avvise å gi sin støtte til den skisserte lovendringen.

d) Bør opptellingen kunne starte søndag?

Gjeldende rett: Foreløpig opptelling av forhåndsstemmer skal starte senest fire timer før valglokalene i kommunen stenger på valgdagen, mandagen. Resultatene av denne opptellingen er strengt hemmelige fram til valglokalene stenger kl. 20 på valgkvelden.

KRDs forslag til lovendringer: Departementet foreslår at det åpnes adgang for de kommuner som ønsker det til å starte denne opptellingen allerede søndag, dagen før den offisielle valgdagen. Dette vil kunne gi de kommunene som velger en slik løsning et tidligere avsluttet valgoppgjør, sier departementet.

Rådmannens kommentarer og forslag til uttalelse: Slik bestemmelsen er utformet i dag, forlater nok de som kjenner resultatene fra den foreløpige opptellingen av forhåndsstemmer neppe opptellingslokalet før det endelige valgresultatet foreligger sent på valgkvelden. Farene for bevisst eller ubevisst lekkasje er således små.

Skal opptellingen foregå allerede dagen før valget, vil det være et visst antall valgstyremedlemmer og valgmedarbeidere som allerede søndag ettermiddag sitter inne med en "prognose" for sin kommunes valgresultat. Jo lenger man sitter på en hemmelighet, jo større er sjansene for at omverdenen får signaler om hva enkelte vet. Og i en lang rekke kommuner, som kun har mandagsvalg, vil "prognosen" kunne lekke ut allerede dagen før valgtinget åpner.

Hensynet til sikkerheten mot slike lekkasjer, som vil kunne bidra til å påvirke valgresultatet, bør telle langt sterkere enn hensynet til å få ferdig valgresultatet svært tidlig. (Det er vanskelig å se noen annen god grunn til å skulle forhaste et endelig valgresultat enn at man ønsker å få det presentert i "beste sendetid" på TV.)

Rådmannen vil derfor avvise å gi sin støtte til den skisserte lovendringen.

e) Bør det stilles krav til legitimasjon?

Gjeldende rett: Stemmemottaker kan kreve at velgeren legitimerer seg.

Erfaringer fra valget i 2005: Ved stortingsvalget i 2005 var det noe fokus på at man fikk stemme uten å legitimere seg. I notatet vises det imidlertid ikke til at det ble påvist bevisst valgfusk, ved at velgere stemte i noen annens navn. Men legitimasjonskravet praktiseres forskjellig fra kommune til kommune, muligens fordi valgloven sier at stemmemottaker kan kreve at velgeren legitimerer seg.

KRDs forslag til lovendringer: Departementet foreslår at kan erstattes av skal, eller at en annen velger som legitimerer seg bekrefter velgerens identitet, noe som etter departementets syn vil gi større sikkerhet mot juks og mer ensartet praktisering rundt om i landet.

Rådmannens kommentarer og forslag til uttalelse: Forslaget til lovendring synes uproblematisk, både for valgmyndigheten og for den enkelte velger. Sikkerhet mot fusk må være en prioritet i valglovrevisjonen. Velgere som stemmemottaker kjenner, eller vet hvem er, skal fortsatt slippe å måtte legitimere seg, og det er også positivt.

Rådmannen anbefaler derfor at den skisserte lovendringen støttes.

f) Bør det gis begrensning i adgangen til å publisere partimålinger de siste dagene før valget?

Gjeldende rett: Det er ingen begrensninger i valgloven m.h.t. å publisere "partibarometre" i dagene rett før valget, eller på selve valgdagen. Unntaket er prognoser laget på grunnlag av undersøkelser utført på selve valgdagen. Disse kan ikke offentliggjøres før kl. 20 på valgdagen, mandag.

KRDs kommentarer: KRD er usikker på om meningsmålinger som blir publisert kort tid før valget bidrar til å påvirke velgernes stemmegivning. En undersøkelse utført av Universitetet i Oslo, og tilsvarende internasjonale undersøkelser, påviser ingen klar sammenheng mellom meningsmålinger i forkant av valg og endringer i velgernes prioritering i valgavlukket.

KRD ber om synspunkter på hvorvidt det bør innføres restriksjoner i lovs form på hvor nær opptil et valg det kan tillates at det publiseres meningsmålinger om styrkeforholdet partiene imellom. Departementet foreslår ingen lovendring, men ønsker altså foreløpig kun å luften problemstillingen.

Rådmannens kommentarer og forslag til uttalelse: Så lenge det ikke kan påvises at meningsmålinger som blir publisert kort tid før valget bidrar til å påvirke velgernes stemmegivning, bør det være uaktuelt å vurdere noen lovregulering av dette, som må sies å falle trygt og godt innenfor hva vi i Norge anser for å være en del av yttrings- og trykkefriheten vår.

Rådmannen anbefaler derfor at det ikke foretas noen innskrenkninger i retten til å publisere meningsmålinger/partibarometre kort tid før valget ut over dagens bestemmelser m.h.t. valgdagsmålinger.

Utskrift av saken til:

- KRD

Sørumsand, den 11.08.2006
Rådmann Rannveig Egerdal Eidet